

УДК 37.013.73(09)

Галина Антонюк

АКАДЕМІЧНІ ТРАДИЦІЇ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІДЕЙ ПРОСВІТНИЦТВА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ XVII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVIII СТ.

Актуальність теми дослідження впливає з практики сучасних процесів інтеграції України в систему світових, економічних, політичних і культурних зв'язків, що визначають якісно новий рівень і завдання освіти. Рівень сформованості академічних рис є суттєвим показником розвитку системи вищої освіти в цілому, організації та пристосованості її до вимог часу. У цьому контексті прослідковування академічних традицій в освітньому просторі України в період XVII – XVIII становить інтерес для сучасної педагогічної науки в плані пошуку оптимальних моделей для сучасних освітніх стратегій.

Завданням пропонованого дослідження є прослідкувати рівень сформованості академічних традицій в освітній практиці Києво-Могилянської академії. Академічні традиції виражалися, перш за все, в утвердженні незалежного характеру цього навчального закладу від світської і церковної влади, усвідомлення необхідності толерантного спілкування і взаємодії з представниками «інших» культур, а також у полілінгвістичній спрямованості, яка виявлялась у високому рівні викладання старих (латинської і старогрецької) і нових європейських мов, що свідчило про новий рівень у розвитку освітньої і педагогічної культури України в період XVII – XVIII ст.

Виникнення Києво-Могилянської академії було підготовлене попереднім розвитком і організацією шкіл середнього рівня, де важливою ланкою були братські школи. Першим кроком на шляху створення Академії була Київська братська колегія (1632 р.), що утворилась на основі об'єднання школи Київського богоявленського братства (1615 р.) і Лаврської школи (1631 р.), заснованої архімандритом Києво-Печерської лаври Петром Могилою. Після об'єднання цих двох шкіл утворився на-

вчальний заклад, який одержав назву Києво-Могилянської колегії, а з 1701 р. – Київської академії [14, с. 22-27; 15, с. 33-53].

Юридичний статус академії Київській братській школі було надано правовими документами – грамотами Петра I від 11 січня 1694 р.: «Жалованная грамота царя Иоанна и Петра Алексеевичей на беспрепятственное преподавание наук в Киево-братском коллегиуме, с назначением ректору и учителям жалованья от казны. 1694 года, 11 января [6, с. 488-492] та грамотою від 26 вересня 1701 р., яка підтверджувала попередню: «Жалованная грамота царя Петра Алексеевича, данная Киевской Академии в подтверждение предыдущей грамоты. 1701 года. 26 сентября» [7, с. 492-497]. Історики Академії дожовтневого періоду М. Булгаков [3, с. 86], В. Аскоченський [1, с. 262] вбачають перейменування Київської колегії в Академію саме у підтвердному документі – грамоті Петра I від 26 вересня 1701 р. Однак, за свідченням М. Петрова, Київська колегія ще до царської грамоти стала себе іменувати Академією [11, с. 124-125].

Визнання на офіційному рівні колегії вищим навчальним закладом означало на той час надати їй самоврядування і дозволити читати курс богослов'я. Польський уряд не хотів погодитися на підготовку в Академії освічених православних теологів, оскільки це послабило б позиції католицької церкви. Відомий дослідник історії Києво-Могилянської академії Ф. Титов з цього приводу зауважував: «Однак із такими образливими обмеженнями, встановленими польським урядом, який, за своїми суто політичними міркуваннями, не бажав допустити перетворення Києво-братської колегії в академію, здається, не рахувалися на практиці ні сам Петро Могила, ні наступні академічні діячі. Петро Могила і після 1635 р. продовжував дивитися на Києво-братську колегію, як на академію» [13, с. 96]. Однак боротьба за незалежний статус цього навчального закладу не припинялась і тоді, коли Україна підпала під юрисдикцію Російської імперії. Першим кроком у прагненні здобуття Академією незалежного статусу були вищезгадані правові акти – царські грамоти від 11 січня 1694 р. та від 26 вересня 1701 р. Ці юридичні документи на офіційному рівні визнають заклад як самостійний інститут, налаштований на прилучення до всього комплексу знань, володіння якими вважалось ознакою європейської освіченості. У київській школі, згідно з грамотою 1694 р., повинні були навчати «радительно, спокойно и свободно», причому «не токмо поэтики и реторики, но и философии и богословии учения, рачения и ведения славенороссийским и еллино-греческим и латинским языком преподавать» [6, с. 490, 491].

Не менш суттєвим було і визнання Київського колегіуму не в статусі місцевої школи, а як загальноєвропейського навчального закладу. До «слушання» в школі допускали дітей усіх станів з України, Росії «и из иных стран приходящих» [6, с. 490], що було суттєвою відмінністю від попередньої позиції царського уряду, який ще у 1660 р. прямо вимагав, щоб «из неприятельских городов в те школы (разумелась Киево-братская коллегия) никого не пускать и не учить, чтобы от них смуты и всякого дурна не было» [13, с. 106]. І ще одним суттєвим пунктом документу від 1694 р. є те, що він декларував право Києво-братського колегіуму на незалежність від місцевої влади під час розв'язання проблем, що стосувалися внутрішнього порядку та поведінки університетської корпорації. Ф. Титов із цього приводу зазначав: «Знаменно, що киево-братські вчителі й учні, які визнавали на основі царської грамоти 11 січня 1694 року свою школу Академією, і вели себе як академіки, тобто як люди, які підпорядковувалися лише своєму керівництву и вважали себе вільними від будь-якої сторонньої влади» [13, с. 109]. Проте конфлікти між колегіумом і місцевим урядом не припинялись, тому виникла потреба у новій царській грамоті. Документ був підписаний російським царем 26 вересня 1701 р. і вже самою своєю назвою підтверджував права навчального закладу, надані йому попередньою грамотою від 11 січня 1694 р. [7, с. 492-497]. Цим документом колегіуму було надано статусу академії з рівними правами інших академій: «...Оакадемия их Киево-Могилянская, от прежнего своего основания, будущая равными привилегиями, как обыкновенно иным оакадемиям во всех государствах иноземческих, право свободность имети подтверждено...» [7, с. 494]. У цьому контексті варто підкреслити, що київські братчики усвідомлювали важливість існування у православному регіоні школи, націленої на передові здобутки західноєвропейської і світової науки. Оцінюючи факт створення незалежної від церковної і світської влади школи, відомий дослідник української медієвістики Вілен Горський зазначав, що послідовне прагнення до ствердження незалежності реалізувалося не з метою ізоляції, відчуження, протиставлення себе «іншим», а з «відкритістю до толерантного спілкування і взаємодії на ниві європейської і національної культури» [5, с. 30]. Ідея незалежності, що простежується впродовж усієї історії Києво-Могилянської академії, спрямована на визнання усвідомлення самостійності з прагненням до толерантного спілкування та взаємодії з іншим, що свідчило про новий рівень освітньої та педагогічної культури, у який вступила вітчизняна освіта у зазначений період.

Впродовж усієї своєї історії Києво-Могилянська академія підтверджувала відкритість щодо досягнень інших культур, що, перш за все, виражалось у полілінгвістичній спрямованості цього навчального закладу і в посиленому вивченні старих і нових мов. Багатомовність відповідала існуючим суспільним запитам і академічним традиціям західноєвропейської освіти. Вже у 1620 р., за свідченням патріарха Феофана, братська школа (1615 р.) була «школою наук еллино-славенскаго и латино-полскаго письма» [13, с. 69]. Особлива увага приділялася вивченню латинської мови. Латинська мова була введена з урахуванням того місця, яке вона посідала у всіх без винятку тогочасних навчальних закладах Європи, які піднялися вище елементарного рівня грамотності, володіння якою вважалось обов'язковою ознакою освіченості. Латина була не лише мовою викладання у середніх і старших класах, а й засобом спілкування. У інструкції 1734 р., виданій митрополитом Рафаїлом Заборовським, вимагалось, щоб учні та наставники спілкувалися між собою лише латиною [11, с. 75-76]. Латинська мова вивчалася за спеціальною методикою, детально описаною В. Аскоченським у його праці «Киев с древнейшим его училищем Академиею» [1, ч. I, с. 144]. Латинська мова давала змогу долучитися до джерел західноєвропейської науки і культури. Студенти-могилянці добре знали латинську мову, читали, перекладали, складали ораторські промови, листи. Випускників запрошували перекладачами у державні та військові установи України і Росії.

Значна увага в Академії приділялася грецькій мові. Грецька мова уможлиблювала доступ до оригінальних джерел греко-візантійської культурної традиції та була необхідною у вивченні богословської літератури. Києво-Могилянська академія виховала таких відомих елліністів XVII – XVIII ст., як Єпіфаній Славинецький, Арсеній Сатановський, Симон Тодорський, Варлаам Лящевський та ін. [14, с. 70-72; 15, с. 60]. Курс грецької мови тривав три роки. Так, у 1738-1739 рр. грецьку граматику викладав Симон Тодорський; у 1739-1740 рр. він же викладав синтаксис і просодію під назвою «*Institutiones de syllabarum dimensione seu prosodia... graecae poeseos*», «*Institutiones de dialectis graecae linguae*»; у 1741 р. – «*Elegantiae graecae linguae seu formulae bene et ornate dicendi*». Після С. Тодорського (як подає Д. Вишневецький), у 1742-1743 рр. і до 1747 р. курс грецької мови викладав Варлаам Лящевський; у 1747-1748 рр. – Григорій Щербацький [4, с. 270-272].

У Колегії, а пізніше в Академії викладалася польська мова. Її вивчення диктувалося державними (польська мова – мова Речі Поспо-

литої) і культурними потребами. Про поширення і значення польської мови в Академії писав польський вчений Річард Лужний [17, с. 13], підкреслюючи обізнаність вітчизняних культурних діячів (Л. Барановича, Ф. Прокоповича) з польською літературною традицією. Численні приклади з польської поезії та прози прослідковуються у курсах поетики і риторики професорів КМА. Курси поетики і риторики, які викладалися у КМА, були предметом наукового аналізу вчених попередньої та сучасної доби, зокрема М. Петрова [12], В. Маслюка [9], О. Зелінської [8], О. Циганок [16].

На початку XVIII ст. у зв'язку з розвитком європейської наукової та суспільно-політичної думки в Україні зростає інтерес до вивчення нових європейських мов. Відповідно до вимог часу Київська академія з ініціативи проректора Рафаїла Заборовського у 1738 р. вводить курс німецької мови, починаючи з 1753 р. – французької (у 1794 р. французький клас було закрито; відновлено у 1798 р. [14, с. 74]). В Академії ще за часів Петра Могили було розпочато вивчення старогреврейської мови [14, с. 73]. Старогреврейська мова була обов'язковою дисципліною європейської університетської освіти. Згідно з наявними поглядами для здобуття освіти, необхідним було знання трьох мов (старогреврейської, грецької, латинської), що давало доступ до культурних надбань Стародавнього Сходу, Античності, Середньовіччя.

Велике значення у навчальній та освітній діяльності Академії посідала слов'янська (церковнослов'янська і розмовна українська) мова. Якщо вивчення латинської та грецької мов відповідало загальноєвропейській університетській практиці, то вивчення та наукова розробка слов'янської мови є характерною ознакою КМА як освітньої установи. У цьому освітньому закладі закладалися основи українського теоретичного мовознавства [2; 14, с. 75–76; 15, с. 60–63].

Полілінгвізм – одна з найвиразніших рис, що визначає дотичність КМА до академічної традиції. Адже багатомовність не лише налаштовувала на спілкування з іншим, але й відкривала шлях до самостійного вивчення першоджерел європейської культури та науки, виховувала здатність до самостійного критичного мислення. Значення мов добре усвідомлював П. Могила, про це він говорив у своєму полемічному трактаті «Літос» [10]. На закид К. Саковича, що Русі нема потреби вивчати латинську мову, а лише грецьку, слов'янську і польську [10, с. 375], П. Могила відповідав, що знання латинської мови є необхідними для Русі, поруч із грецькою, слов'янською та польською знання латини є необхідними для того, щоб бути освіченими і не бути

невігласами як у справах громадських, так і відповідях стосовно правил віри (цит. мовою оригіналу): «Dla tego tedy, aby politykami y nie prostakami, tak w rzechach politicznych, iako y w daniu sprawy o artykułach wiary, byli, słysznie im przy Graecczyznie, Słowiensczyznie, Polsczyznie, y po Łacinie umieć. Lepej bowiem z uczonym, niż z prostakiem, tak politice, iako y theologice, diszkutować [10, с. 376-377].

Отже, у статті на прикладі Києво-Могилянської академії було простежено становлення академічних традицій в освітньому просторі України XVII – першої половини XVIII ст. Академічні традиції виражалися, перш за все, в утвердженні незалежного характеру цього навчального закладу від світської і церковної влади, усвідомлення необхідності толерантного спілкування та взаємодії з представниками «інших» культур, а також у полілінгвістичній спрямованості, яка виявлялась у високому рівні викладання старих (латинської і старогрецької) і нових європейських мов, що свідчило про новий рівень у розвитку освітньої і педагогічної культури України у XVII – XVIII ст. Ретроспективний аналіз утвердження академічних традицій у східнослов'янській освітній практиці сприяє формуванню більш адекватного і цілісного уявлення щодо розвитку сучасних освітніх стратегій.

Посилання:

1. *Аскоченский, В.* Киев с древнейшим его училищем Академиею : В 2-х ч. / *В. Аскоченский.* — Киев : Университетская типография, 1856. — Ч. I. — 370 с. ; Ч. II. — 567 с.
2. *Білодід, І. К.* Києво-Могилянська академія в історії східнослов'янських літературних мов : [монографія] / *І. К. Білодід.* — К. : Наук. думка, 1979. — 199 с.
3. *Булгаков, М.* История Киевской духовной Академии / *М. Булгаков.* — С.-Пб., 1843. — Тип. К. Жернакова. — 226 с.
4. *Вишневский, Д.* Киевская Академия в первой половине XVIII столетия (Новые данные, относящиеся к истории этой академии за указанное время) / *Д. Вишневский.* — К. : Тип. И. И. Горбунова, 1903. — 371 с.
5. *Горський, В.* Європейська академічна традиція в Києво-Могилянській академії / *Вілен Горський* // Релігійно-філософська думка в Києво-Могилянській академії: європейський контекст / Редкол. : Горський В. С. та ін. — Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2002. — С. 7-38.
6. Жалованная грамота царя Иоанна и Петра Алексеевичей на беспрепятственное преподавание наук в Киево-братском коллегиуме, с назначением ректору и учителям жалованья от казны. 1694 года, 11 января // Памятники, изданные Киевской Комиссиею для разбора древних актов. — Т. I-II. — Изд-е 2-е. — Т. II. — Киев : Тип. имп. ун-та Св. Владимира Н. Т. Корчак-Новицкого, 1897. — С. 488-492.
7. Жалованная грамота царя Петра Алексеевича, данная Киевской Академии в подтверждение предыдущей грамоты. 1701 года. 26 сентября // Памятники, изданные

- Киевской Комиссиею для разбора древних актов. — Т. I-II. — Изд-е 2-е. — Т. II. — Киев : Тип. имп. ун-та Св. Владимира Н. Т. Корчак-Новицкого, 1897. — С. 492-497.
8. *Зелінська, О. Ю.* Українська барокова проповідь: мовний світ і культурні ви-токи / *Ольга Зелінська.* — Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2013. — 408 с.
  9. *Маслюк, В. П.* Латиномовні поетики і риторики XVII – першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні / *В. П. Маслюк.* — К. : Наук. думка, 1983. — 234 с.
  10. *Могіла Петр.* Ливось (1644 г.) с собственноручными замечаниями к нему Кассия-на Саковича // Архив Юго-Западной России, издаваемый Комиссиею для разбора древних актов, состоящей при Киевском, Подольском и Волыньском Генерал-Губернаторстве. — Т. IX. — Ч. I. — Киев : Тип. Корчак-Новицкого, 1893. — 445 с.
  11. *Петров, Н. И.* Киевская академия во второй половине XVII в. / *Н. И. Петров.* — Киев : Тип. Г. Т. Корчак-Новицкого, 1895. — 171 с.
  12. *Петров, Н. И.* О словесных науках и литературных занятиях в Киевской академии от начала ее преобразования в 1819 году / *Н. И. Петров* // Труды Киевской духовной академии. 1866. — Т. 2. — № 7. — С. 305-330; — Т. 3. — № 11. — С. 343-388; № 12. — С. 552-569; 1867. — Т. 1. — № 1. — С. 82-118; 1868. — Т. 1. — № 3. — С. 465-525.
  13. *Тітов, Хв.* Стара вища освіта в Київській Україні XVI – поч. XIX в. — Київ : Друкарня Української Академії Наук, 1924. — 433 с.
  14. *Хижняк, З. І.* Історія Києво-Могилянської академії / *З. І. Хижняк, В. К. Маньківський.* — 2-ге вид., доп. і перероблене. — К. : Вид. дім «КМ Академія», 2008. — 203 с.
  15. *Хижняк, З. І.* Києво-Могилянська академія / *З. І. Хижняк.* — К. : Вища шко-ла, 1981. — 236 с.
  16. *Циганок, О.* Фунеральне письменство в українських поетиках та риториках XVII – XVIII ст.: теорія та взірці / *Ольга Циганок.* — Вінниця : ПП «ГД» Едельвейс і К», 2014. — 361 с.
  17. *Luźny, R.* Pisarze kręgu Akademii Kijowsko-Mohylańskiej a literatura polska / *Ryszard Luźny.* — Kraków, 1966. — 170 s.

References (transliterated and translated):

1. *Askochenskiy, V.* Kiyev s drevneyshim ego uchilishchem Akademiyeyu : V 2-kh ch. (Kiev with its oldest school of the academy : In parts. Kiev, 1856. Part I. — 370 p.; Part II. — 567 p.)
2. *Bilodid, I. K.* Kyievo-Mohylianska akademiia v istorii skhidnoslov'ianskykh lit-eraturnykh mov : [monohrafiia] (Kyiv-Mohyla Academy in the history of Eastern Slavic literary languages : Monograph). Kyiv, 1979, 199 p.
3. *Bulgakov, M.* Istoriya Kievskoy dukhovnoy Akademii (History of the Kiev Theo-logical Academy). St.-Petersburg, 184, 226 p.
4. *Vishnevsky, D.* Kievskaya Akademiya v pervoy polovine XVIII stoletiya (Novye dannye, otnosyashchiesya k istorii etoy akademii za ukazannoye vremya) (Kiev Academy in the first half of the 18th century (New data relating to the history of the Academy for a specified time). Kiev, 1903, 371 p.
5. *Horskyi, V.* Yevropeiska akademichna tradytsiia v Kyievo-Mohylianskii akademii (European academic tradition at Kyiv Mohyla Academy) // Religious and philoso-

- phical thoughts at Kyiv Mohyla Academy: the European context / Ed. : *Horskyi V.S. et. al.* Kyiv, 2002. P. 7-38.
6. *Zhalovannaya gramota tsarya Ioanna i Petra Alekseyevichey na besprepyatstvennoye prepodavaniye nauk v Kiyevo-bratskom kollegiume, s naznacheniyem rektoru i uchitelyam zhalovanya ot kazny. 1694 goda, 11 yanvarya* (Granted diploma by king Ioann and Peter Alexeyevich to the peaceful teaching of science in Kiev-fraternity Collegium with the appointment salaries from the treasury to the rector and teachers. 1694, Jan. 11) // *Monuments published by Kyiv Commission for parsing of ancient acts. Vol. I-II. Vol. II. Kiev, 1897. P. 488-492.*
  7. *Zhalovannaya gramota tsarya Petra Alekseyevicha, dannaya Kiyevskoy Akademii v podtverzhdeniye predydushchey gramoty. 1701 goda. 26 sentyabrya* (Granted charter by tsar Peter I to Kiev Academy to confirm the previous one. 1701, Sept. 26) // *Monuments published by Kyiv Commission for parsing of ancient acts. Vol. I-II. Vol. II. Kiev, 1897. P. 492-497.*
  8. *Zelinska, O. Yu. Ukrainska barokova propovid : movnyi svit i kulturni vytoki* (Ukrainian baroque sermon: Language world and cultural origins). Kyiv, 2013, 408 p.
  9. *Masliuk, V. P. Latynomovni poetyky i rytoryky XVII- pershoi polovyny XVIII st. ta ikh rol u rozvytku teorii literatury na Ukraini* (Latin poetics and rhetoric of the 17th – the first half of the 18th centuries and their role in the development of the theory of literature in Ukraine). Kyiv, 1983, 234 p.
  10. *Mogila Petr. Liθos (1644 g.) s sobstvennoruchnymi zamechaniyami k nemu Kassiyana Sakovicha* (Liθos (1644) with handwritten remarks of Kassiyana Sakovich) // *Archive of Southwest Russia, published by the Commission for parsing of ancient acts held in Kiev, Podilsk and Volyn General-Gouvernement. Vol. IX. Part I. Kiev, 1893, 445 p.*
  11. *Petrov, N. I. Kievskaya akademiya vo vtoroy polovine XVII v.* (Kiev Academy in the second half of the 17th century). Kiev, 1895, 171 p.
  12. *Petrov, N. I. O slovesnyh naukah i literaturnyh zaniatiyah v Kievskoy akademii ot nachala ee preobrazovaniya v 1819 godu* (About philology sciences and literature lessons at Kiev Academy from the beginning of its transformation in 1819) // *Proceedings of the Kiev Theological Academy. 1866. Vol. 2. No 7. P. 305-330; Vol. 3. No 11. P. 343-388; No 12. P. 552-569; 1867. Vol. 1. No 1. P. 82-118; 1868. Vol. 1. No 3. P. 465-525.*
  13. *Titov, Khv. Stara vyshcha osvita v Kyivskii Ukraini XVI – poch. XIX v.* (The old higher education in Kiev Ukraine of the 16th – the beginning of the 19th centuries). Kyiv, 1924, 433 p.
  14. *Khyzhniak, Z. I., Mankivskyi, V. K. Istoriia Kyievo-Mohylianskoi akademii* (History of Kyiv-Mohyla Academy). Kyiv, 2008, 203 p.
  15. *Khyzhniak, Z. I. Kyievo-Mohylianska akademiia* (Kyiv-Mohyla Academy). Kyiv, 1981, 236 p.
  16. *Tsyhanok, O. Funeralne pysmenstvo v ukrainskykh poetykakh ta rytorykakh XVII – XVIII st.: teoriia ta vzirtsy* (Funeral writing in Ukrainian poetics and rhetoric of the 17th – 18th centuries : Theory and models). Vinnytsia, 2014, 361 p.
  17. *Luźny, R. Pisarze kręgu Akademii Kijowsko-Mohylańskiej a literatura polska* (Writers of Kyiv-Mohyla Academy and Polish literature). Kraków, 1966, 170 p.

Стаття надійшла до редакції 16.05.16

Г. Антонюк

**Академічні традиції Києво-Могилянської академії
як фактор розвитку ідей Просвітництва**

в освітньому просторі України XVII – першої половини XVIII ст.

У статті простежено формування академічних традицій в освітній практиці Києво-Могилянської академії. Академічні традиції виражалися, перш за все, в утвердженні незалежного характеру цього навчального закладу від світської і церковної влади, усвідомлення необхідності толерантного спілкування та взаємодії з представниками «інших» культур, а також у полілінгвістичній спрямованості, яка виявлялась у високому рівні викладання старих (латинської і старогрецької) і нових європейських мов, що свідчило про новий рівень у розвитку освітньої і педагогічної культури України у XVII – XVIII ст. Ретроспективний аналіз утвердження академічних традицій у східнослов'янській освітній практиці сприяє формуванню більш адекватного і цілісного уявлення щодо розвитку сучасних освітніх стратегій. Ретроспективний аналіз утвердження академічних традицій у східнослов'янській освітній практиці сприяє формуванню більш адекватного і цілісного уявлення щодо розвитку сучасних освітніх стратегій в умовах глобалізації і наростання кризових явищ.

Ключові слова: східнослов'янський освітній простір, Києво-Могилянська академія, академічні традиції, полілінгвістична спрямованість, толерантність, педагогічна взаємодія.

Н. Antoniuk

**Academic Traditions of Kyiv-Mohyla Academy as Factors
of Enlightenment Ideas Development**

in the Ukrainian Educational Space of the 17th – early 18th centuries

The objective of this research is to trace the academic traditions of educational practice in Kyiv-Mohyla Academy. The academic traditions were primarily illustrated by the independency confirmation of this institution from the secular and ecclesiastical authorities and by the awareness of the necessity to communicate and interact tolerantly with the representatives of «other» cultures. In addition, these traditions were expressed by polylingual orientation that was manifested in the high teaching level of ancient languages (Latin and Greek) as well as new European languages, indicating a new level in the development of educational and pedagogical culture of the Eastern Slavonic region during the 17th – 18th centuries. The

retrospective analysis of the academic traditions' allegations in the Eastern Slavonic educational practice contributes the creation of more adequate and complete understanding of the development of modern pedagogical process in the context of globalization and crisis strengthening.

Key words: Eastern Slavonic educational space, Kyiv-Mohyla Academy, academic traditions, polylingual orientation, tolerance, pedagogical interaction.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор Г. П. Васянович